

OD OJSTRICE DO BOSKOVCA

Potopis s posebnim ozirom na planšarstvo.¹

1. Od Luč preko Dleskovške planote na Ojstrico

Malo je mlajših planincev, še manj alpinistov, ki bi poznali svoje goré več kot samo vrhove in težke plezalne smeri v severnih stenah. Vsak od nas vé za Ojstrico — v njej za Herletovo, Ogrinovo smer, za Raduho, Poljske device in Veliki vrh; na prste pa bi jih lahko prešteli, ki vedó za Dleskovec, Jezerco, Podvežak, Poljsko planino, za lepote Strelovca, Sv. Duha in Olševe, za idiličnost Komna, Javorja, Mrčišev... Naj torej ta sestavek vzbudi zanimanje tudi za zatišne koticke Kocbekovega kraljestva.

Začnimo pri Lučah, prikupni vasi na sotočju Lučnice in Savinje. Običajna pot na Korošico iz vzhodne strani gre ob Lučnici mimo Kladnika, Planinška čez Vodole. Veliko bolj slikovita pa je planincem manj znana pot mimo Sedelšaka. Ko greš proti Lučnici, moraš takoj zaviti na desno po grebenčku med Lučnico in Savinjo. Pot je sprva položna in drži mimo senožeti in senikov, vmes pa gozd poskrbi za prijetno senco in zakriva razgled. Čez slabe pol ure pridemo do kmetije Sedelšak, ki leži na slikovitem sedelčku med glavno maso Dleskovške planote in malim gričkom, ki se je ločil od nje. Nad kmetijo se prične gozd in pot je zelo strma, dokaj zanemarjena in ji je mestoma težko slediti, vendar orientacija ni težka. Trud pri naporni hoji pa se ti bogato poplača, ko prideš do velike poseke, sredi katere stoji zapuščena, a še dobro ohranjena drvarska »vila«.

Pred teboj leži vsa pokrajina od Golt do Raduhe! Dobro se vidijo petrografske in morfološke razlike med Goltmi in Raduho, ki sta iz apnenca, in grebeni med njima, ki so iz mehkejših, proti preperevanju manj odpornih plasti andezita in groha. Raduha in posebno Golte imajo planotast značaj, kajti atmosferska voda zaradi apnene podlage uhaja v notranjost in rečna mreža in z njo erozija potokov tu ni razvita. To je karakteristično za vse naše visokogorske planote; te pojave imenujemo kraške. (Glej članek P. Kunaver: Kraški pojavi v Kamniških Alpah, P. V. 1953/6, str. 261.) Za planinske pašnike so ti predeli v morfološkem oziru bolj ugodni, če niso kraška brezna preveč razvita in če je na površju dovolj prsti. Nasprotno pa je pri grebenu Travnik—Komen—Smrekovca, ki je iz andezita. To so ugasli vulkani iz miocenske geološke dobe. Vulkanski pepel in druge snovi, ki jih je vulkan bruhal iz notranjosti, so padale v obkrožajoče morje in se sedimentirale v obliki vulkanskega groha. To je zelen, mestoma rumenkast ali vijoličast kamen, ki je razširjen po vsej zgornji Savinjski dolini od Mozirja do Luč in na jug še daleč onstran desnega brega Savinje v gornjegrajski kotlini in dolini Lučnice, obkrožajoč apniški Rogatec. Ta kamen, »ržen« kot mu pravijo Savinječani, podobno kot prej omenjeni andezit ne prepušča vode in se zato v teh predelih zbirajo številni studenci v potoke in hudournike, ki z močno erozijsko silo derejo po pobočju in tako razrezujejo predel v številne grebenčke. Rodovitna in debela prst je dobra podlaga bujnemu rastlinstvu in se tako tudi po tem ta predel loči od bolj golih apniških področij.

Kdo bi se ne razveselil takšnega razgleda! Raduha stoji pred teboj in zdi se ti, kot da je nepretrgana zveza med njo in Dleskovško planoto. Vmes pa je skrita soteska znamenite Igle, skozi katero si Savinja mukoma prebija pot v Luče. Ta soteska je bila važna etnološka meja v stoletjih poselitve Zg. Savinjske doline. Zamislite se samo v dobo, ko še ni bilo poti ob Savinji, kaj šele ceste, v dobo, ko so temni gozdovi segali še povsod do skalnate obale Savinje. Kakšna divjina! A človek se je ni ustrašil. Vabila ga je rodovitna podlaga »rženega« kamna, okolica bistre vode po srebrnih hudournikih, obloženih z zelenim mahom, črni, z dobrim lesom bogati gozdovi in bujni pašniki

¹ Podatki se nanašajo na l. 1952.

na posekah, vabila ga je končno Savinja sama, katere bistre poskočne valove je lahko vpregel v svoje delo. S temi cilji je človek prodiral od XII. do XVII. stoletja, krčil gozdove ob Savinji in si na pripravnih mestih uredil bivališča. Ozka je ta dolina in ima zato malo sonca, posebno na najožjih mestih. Zato sta mu takoj vzbudili pozornost dve mesti, kjer se stranski dolini odpirata v glavno, kajti tu je prisojnost močnejša. To sta Ljubnica, ob katere ustju je zrastle Ljubno, podobno kot so ob Lučnici zrastle Luče. Ob prej omenjeni soteski z Iglo pa se je poselitev končala — tu je bil »konec sveta«, saj končno niti potrebe ni bilo in kdo bi, če ni sila, rinil v skale in se boril s hudourniško Savinjo. V solčavsko področje so prišli pozneje s severne koroške strani podložniki Spanheimov. Poselitev pa se je raje širila na bolj sončne, uravnane ploskve nad dolino, kjer si je človek uredil bivališče v obliki samotnih kmetij. Te stojijo sredi gozda na izkrčeni jasi, obkrožene z njivami in travniki. Okrog teh pa je gozd — največje bogastvo tukajšnjega kmeta. Samotne kmetije so tako karakteristična poteza v pokrajini, so tisto, kar daje naši Savinjski dolini specifičen pečat pestrosti in razgibanosti v vegetaciji, ki z razgibanostjo v reliefu tvori čudovito harmonijo. V tem je tudi velika podobnost te pokrajine s Koroško.

Na pobočjih Travnika, Komna in Smrekovca so kmetije razpostavljene v velikih višinah. Kjer pa je nad »rženim« kamnom apnenec (po domače kuglast kamen), pa strmo pobočje planote zaustavi stalna selišča. To se prav lepo vidi pri Veži in Podveži, ki ležita pod nami.

Odpočiti in zadovoljni z razgledom se okrepčamo na studenčku ob bajti in krenemo dalje po strmem pobočju proti robu planote.

Čez pol ure ga dosežemo, se zmagoslavno ozremo nazaj, poslovimo od prijetnega počivališča — drvarske kočice — in pred nami se odpre nov svet — planota z najvišjimi vrhovi. Potovanje se tu spremeni v ugoden sprehod po stezici mimo redkih macenov in zakrnelih smrek, štorov in ruševja. Vse to je področje planine Ravne (1502). Po desetih minutah pridemo do planšarske kočice, v kateri prebiva pastir, ali pravilneje »volar« te planine, ki pase petinpetdeset volov in mlade živine ter dve kravi mlekarici iz Podveže. Prav rad ti postreže z mlekom, zlasti še, če imaš kaj cigaret, in pove svoje doživljaje in težave. Planina je zadružna. Ta tip planin, ki je razvit povsod po nekdanjih vaških gmajnah, zasledimo po vseh najvišjih planinah tega področja in igra veliko vlogo v planinskem gospodarstvu Zgornje Savinjske doline. Pri zadrugi v Lučah in Ljubnem so osnovani pašniški odseki, ki vodijo te planine, kamor gonijo živino le kmetje-zadružniki. Vsaka planina ima »stanarja«, to je kmeta, ki skrbi za njeno oskrbo in pastirja. Pastirju vsak teden eden izmed udeležencev pri paši prinese hrano za okrog sedem dni, tako imenovano »cerengo«. Stanar vodi nadzorstvo nad udeleženci, živino, donašanjem cerenge in plačevanjem davkov, ozir. odškodnine gozdni upravi. Taka je zadružna ureditev, ki se je v tem predelu pokazala kot najboljša in najuspešnejša pri reševanju težav z delovno silo in pri obnovi po vojni zapuščenih planin. Tako so na tej planini ognjišče zamenjali s štedilnikom, planino lepo ogradili itd. Najtežje je z zaraslostjo, kajti »ščavje«, trdoživa, neužitna rastlina, se da izkoreniniti le z največjo težavo.

S planine Ravne se po jugovzhodnem pobočju Dleskovca vzpnemo po lepi poti, preko sončnih jas (Dolge njive) s številnimi, slikovitimi umetnimi jezerci na planino Jezerco (1655 m). Ta je brez pastirja in je torej podružnica matične planine, katere pastir nadzoruje več planin. Jezerca je podružnica matične planine Podvežak. Nekoč je bila samostojna, saj je še danes vidna mala kočica na njej. Ima to posebnost, da se pasejo na njej samo konji, in sicer iz Podveže, 15 po številu. Osamljena in zapuščena je ta planina, saj razen konj in včasih pastirja, redko kdo obišče ta, zame poleg Korošice, najlepši kraj na Dleskovski planoti. Krasen je tu razgled proti Volovjeku in Kranjskemu Raku, čez Vodole proti Deski in še najlepši proti Ojstrici, ki se kot osamljena bela piramida dviga izza zelenih, z borovci obraslih gričev Belega in Črnega vrha. Edinstven je ta pogled zlasti v jeseni in spomladi, ko so nižji predeli zeleni, belina pa je s snegom na Ojstrici še bolj poudarjena.

Če ne poznaš tega prikupnega kraja, težko najdeš prehod proti zapadu. Treba je iti proti Dleskovcu in se držati leve strani. Po petih minutah se ti odpre razpoka — melišče sega tu do roba in nekaj macesnov razkriva slabo uhojeno pot. Tu se spustimo navzdol v prijazno dolinico Vodole, v kateri stoji prav tako majhna in zapuščena kočica, znamenje, da je nekoč bila tu samostojna planina. Še danes vedo povedati pastirji, da je to bila soplanina Moličke peči, to se pravi, da so spomladi pasli približno en mesec na Vodolah, potem odgnali živino v Moličko peč, kjer se je pasla ves julij in avgust. Zadnje tedne paše, ko je Korošico že objemala zima, pa je živina preživela na Vodolah. Danes pa je goveje živine manj in je zato planinica izgubila to funkcijo — postala je podružnica planine Podvežak. Čeprav leži v apnencu, kot vse ostale planine na Dleskovški planoti, pa je v bližini bajtice močvirje in vsa trava je kislega značaja, kar za pašo goveje živine ni primerno. To je posledica delovanja ledenika v ledeni dobi, ki se je z Deske in Pasjih trat spuščal po dolinici, jo razširil in po svoje preoblikoval, v bližini kočice še posebno poglobil ter odložil tu kamenje v tako imenovani ledeniški moreni. Za njo je nastalo jezerce, katerega ostanek vidimo še danes v močvirju in spomladi celo v mlakuži.

Poslovimo se od te, sicer na oko prikupne, a slabe planine, običajno brez prijetnega zvonjenja kravjih zvoncev in krenemo naprej proti jugozapadu, preko kamenitih blokov, mimo ruševja in zakrnelih macesnov, po slabo vidni pastirski poti na planino Podvežak (1575 m). Ko pridemo iz gozda, začujemo ubrano igranje harmonike, ki se z zvončkljanjem zvoncev spopolni v čudovito planšarsko simfonijo. Počasi se dvigamo po pobočju, vrh katerega je nova koča in v njej mlad, prijazen pastir. Čim nas zagleda, harmonika seveda utihne — porušili smo mir in idilo. Prostorna koča kar sama vabi k počitku in užitek se še poveča, ko volar postavi skledo kislega mleka na mizo. Zunaj pa se pase enainštirideset glav goveje živine iz Karnice in Podvolvljeka po zelo zaraslem pašniku. Med njimi je pet krav, ki dajejo volarju mleko za hrano, en del pa predela s pino v maslo, sir »mohovt« pa spravlja v sodček »dežo«. Enkrat na teden odnese del mohovta na Korošico, kjer ga v planinski koči ugodno proda. S Podvežaka je najbolje, če jo mahne mo proti Lastovcu, ki se nadaljuje v Desko (1972 m), vrh, ki je natančno tako visok kot Dleskovec. S tega grebena je lep razgled na ves zapadni del Dleskovške planote. Razrezana je v glavnem s tremi dolinami, od katerih sta ravno dve, ki omejujeta greben Lastovec-Deska, najvažnejši in najizrazitejši. Na vzhodni strani se odpira globoko pod nami nam že znana dolinica Vodole. Od tu se nam še bolj jasno pokažejo poteze po ledeniku preoblikovane doline z ostankom jezera na koncu, ob katerem tiči — od zgoraj še bolj drobno vidna — zapuščena bajtica. Zelo razločno lahko tudi ločimo zgornji del tega podolja, kjer se dve manjši dolinici spojita v Pasje trate, ki se preko Inkreta spuščajo v Vodole. Ta zgornji del je precej zakrasel, kar velja zlasti za izvirsne predele obeh dolinic. Čim bolj se pomikamo iz višjih v nižje predele, tem bolj se izgublja kraški značaj in ledeniško preoblikovanje prihaja vse bolj do izraza. Popolnoma isto sliko imamo na zapadni strani, kjer se med grebenom Vežica-Dedec in Desko razprostira druga velika dolina, prav tako v zgornjem delu zakrasela, mestoma brez vegetacije. V spodnjem delu, na Starih štalah, imamo enak položaj kot na Vodolah; dobro oko že od daleč opazi trhle temelje koč, ki je ob tukajšnjem jezercu stala v časih, ko je ta planina bila soplanina Korošice (analogno Vodole-Molička peč). Danes je kraj večinoma zapuščen. Sem pridejo le ovce v zavetje z grebenov Deske in Vežice. Predel pa zelo oživi spomladi in jeseni, ko se živina pomika proti Korošici in nazaj, saj tod mimo drži pot iz doline Lučke Bele.

Z Deske imamo dvoje prehodov proti severu, to je proti glavnemu grebenu Savinjskih Alp, z Ojstrico na čelu v vzhodnem delu. Lahko krenemo na levo in se preko Vodotočja — jezera pod Desko — priključimo stezi, ki od Presedljaja drži proti Korošici. Lahko pa jo uberemo na vzhod, oziroma severovzhod in pridemo na običajno pot Vodole-Korošica, ki nas privede do Moličke peči ali po turistovsko do Kocbekove koč. Slednje ime je po zaslužnem planincu Kocbeku, ki je tu uredil planinsko postojanko in pot po

vzhodnem grebenu na Ojstrico. Tudi ta predel je bil nekoč samostojna planina, danes pa je podružnica nekoliko višje ležeče planine Korošice (1808 m), do katere pridemo po zložni poti preko melišč mimo Koroškega vrha.

Kakšna razlika med Korošico in predeli nad Pasjimi tratami ter južno od Koroškega vrha! Skoraj golo kraško površje razjedeno s številnimi žlebiči in brezni zamenja tukaj prijetna zelenica z odlično pitno vodo. To je nasledek škrljavave, nepropustne podlage, ki daje Korošici videz oaze v apneni puščavi. Kako je prišla škrljavava podlaga v te predele sredi apnenih skladov? V triadni geološki dobi, ko se je tvorilo gradivo naših Alp, so se skladi v tem področju nekako takole »naložili«: Nad nepropustnimi škrljavci (werfen) tako imenovani srednje triadni apnenec, kateremu sledi plast zelenkastega škrljavca (wegen), ki je na Korošici dobro viden; nad temi škrljavci pa ležijo debeli skladi gornje triadnega apnenca. Tako so bili skladi drug nad drugim kot posamezni sloji bogate, praznične torte. Za mirnim srednjim geološkim vekom je prišla nemirna doba novega geološkega veka, v kateri so notranje zemeljske sile to enostavno zgradbo komplicirale s tem, da so sklade razrezale s prelomnicami, ob katerih so se ti zaradi bočnega pritiska narinili drug nad drugega, kakor kaže shematska slika.

Na ta način so prišli prej v celoti pod apnencem ležeči škrljavci pri Korošici na površje in le njim oziroma silam, ki so jih odkrile, se moramo zahvaliti za sloves, ki ga Korošica uživa, tako med domačini zaradi dobre paše in vode kot med planinci zaradi njene lepote, da ne omenjam alpinistov, ki so jim prirodne sile ustvarile tukaj v stenah Dedca in Vršičev pravi plezalni vrtilček.

Ob kamenitem Kocbekovem domu je prizidano zavetišče za dva pastirja, ki paseta dvajset goved in štiri sto ovc iz Podvolovljeka in Karnice od 15. junija do 20. septembra. Poudariti je treba, da je Korošica najvišja planina v vzhodnem delu Savinjskih Alp in ima zato samo devetdeset do sto pašnih dni. Pašno območje te planine, ki je med največjimi zadružnega tipa, zajema predele Petkove njive, Vodotočje, Stare štale in Moličko peč. V višjih predelih se pasejo številne ovce, ki jih nadzoruje »pastir«, govedo pa se zadržuje v sami dolinici pod nadzorstvom »volarja«. Ta ločitev je za tukajšnje predele zelo značilna. Še eno značilnost moramo omeniti pri Korošici in to je katastrofalno zasipanje hudournikov s področij Ojstrice in Babe, ki je že uničilo Petkove njive in isto grozi Korošici. Treba bi bilo zavarovati zeleno dolinico, podobno, kot je zavarovan Okrešelj. Isti efekt bi se na Korošici dal doseči z manjšimi stroški, saj ves prod prihaja z Ojstrice skozi razmeroma ozko grlo, kjer bi moral stati močan jez. Na ta način bi si Korošica zeleno odejo za vselej zacelila. Pohitite merodajni v Planinskem društvu in Kmetijski zadrugi, da ne bo prepozno, kajti Korošica je samo ena!

Od koč se ob južnem grebenu po zložni, nadelani poti vzpnemo na Ojstrico (2349 m) — glavnega predstavnika vzhodne skupine, čeprav je Planjava višja od nje. A s svojo karakteristično, štiristranično piramido, ki se ostro loči od okolice, ustvarja dominanten vtis, zlasti če jo gledamo z Dleškovoške planote ali s Stajerske Rinke.

(Nadaljevanje prihodnjič)

OD OJSTRICE DO BOSKOVCA**2. Ojstrica**

Značilnost markantnih vrhov je, da je z njih krasen razgled na vse strani. To isto velja za našo Ojstrico. Na južno stran nam zdrsnje pogled preko Dedca in Rzenika na Vel. planino, kjer prav razločno vidimo tamkajšnje edinstvene planšarske kočje v obliki šotorov. Dobro se odražajo v pokrajini obe prelomnici — čez Presedlaj in pod Dedcem in lahko si predstavljamo, kako sta se ob njima dvigali obe steni: Rzeniška, ki je znana po veliki krušljivosti in zverženosti skladov, in Dedčeva, pod katero so ogromni bloki, znanilci nedavnega podora. Dobro je viden zeleni travnati pas v podolju Korošice in planotasti značaj celotne pokrajine. Deska, Dleskovec in Veliki vrh so planotasti zaobljeni vrhovi, na katerih ovce najdejo obilo dobre paše. Med njimi pa so prej omenjene doline, v katerih so v glavnem sedeži planin. Poleg že omenjenih se pod grebenom Veliki vrh — Križevnik, ki zaključuje planoto na severovzhodu, nahaja Poljska planina ali Poljšak (1698 m). Za Korošico je to najvišje ležeča danes aktivna zadružna planina, ki prepase tri sto ovac in dve kravi zadružnikov iz Podveže (to je tistih, ki imajo govejo živino na planini Ravne). Naprej proti vzhodu nam pogled zajame Raduho, ki kot okameneli val moli svoje tri vrhove v višave. Proti severu pa zagledamo pred seboj čisto drug svet, ki se bistveno loči od pokrajine na jugu. Namesto ovalnih uravnanih oblik zazremo pred seboj prepadne severne stene, ki se z melišči globoko spuščajo v ledeniško preoblikovan Robanov kot in Logarsko dolino. Še dalje proti severu lahko za grebeni slutimo Matkov kot, od katerega se proti vzhodu pod Olševo nadaljuje idilični Sv. Duh nad Solčavo. Med temi nižjimi poseljenimi predeli se širijo ostri apniški grebeni Mrzle gore in Grofičke z Utami. Nič slabši ni razgled z Ojstrice tudi preko meje na Slovensko Koroško. Ob jasnem vremenu se ves ta razgled proti severu zaključuje z nepretrgano verigo belih vršacev Avstrijskih Alp.

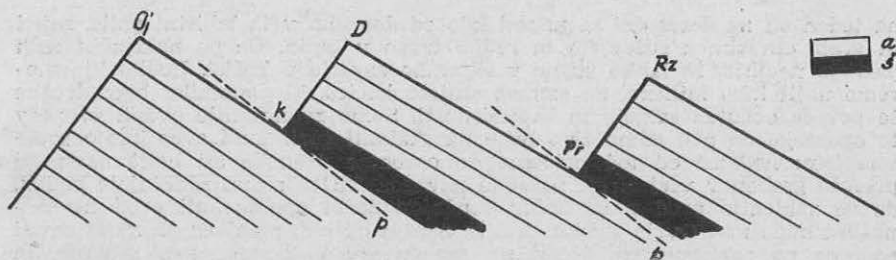
A vrnimo se zopet k naši Logarski dolini. Pod seboj vidimo Klemenčjo jamo (1206 m), nekdanj krasno planino, na terasi v škrljavem terenu, posuti z morenskimi materialom. Sočna trava na prijazni jasi preživlja sto ovac in tri konje brez pastirja, čeprav so poslopja zgrajena. Planina ima odlično vodo, a razpadajoča korita in koprive kažejo na zapuščenost in kličejo po obnovi.

Še bolj proti desni leži na nekoliko višji jasi Plesnikova planina (1329 m), prav tako zapuščena; le šest glav jalovine se pase na zaraslem pašniku, okrog ožganih tramov med vojno pogorele kočje.

Pač pa je obnovljena Icmnikova planina (1472 m) pod Icmnikovo pečjo na lepem sedlu s sočno pašo, kjer se je nekoč paslo do osem krav. L. 1951 je stan stisnil sneg. Tu naokrog je še več zapuščenih planin: nedaleč je stara Logarjeva planina pa Podbrežnikova, ki je skoraj ne moremo več najti sredi bujnih gozdov.

Nič bolje ni na dolinskem dnu, kjer je vidna nekdanja Logarjeva planina ob današnji graničarski karavli, ki je bila pred vojno turističen objekt. Petnajst krav in do trideset koz pa je skrbelo za preskrbo z mlekom. Na Okrešlju, ki je last PD, se pasejo dve do tri krave, ki z mlekom preskrbujejo Frischaufov dom.

Takšno stanje v planšarstvu Logarske doline je posledica njenega širokega dna, ki omogoča poljedelstvo in precejšnjo preskrbo s krmo, ter obilnih gozdov, ki zlahka krijejo primanjkljaj v gospodarstvu redkih kmetij. Ob zmanjšanju števila živine med in po vojni so se planine brez škode opustile. K temu je pripomogel tudi propad turizma z uničenjem hotelov. Z zgraditvijo novega planinskega doma pa se že čuti potreba po obnovi planin. Tako se popravlja Icmnikova planina in tudi ostale bodo kmalu dobile prejšnji videz. Kot se je že iz dosedanjega videlo, so vse te planine majhne in privatne, to se pravi, zasebna last kmetije, ki pase na njej.

Shematska slika geološkega prereza Rzenik - Ojstrica

Oj = Ojstrica, K = Korošica, D = Dedec, Pr = Presedljaj,
Rz = Rzenik, p = prelomnica, a = apnenec, š = škrljavec

(Natančneje o tem glej Seidl: Kamniške ali Savinjske Alpe, I. del, Ljubljana 1907, str. 55 in geološki prerez od Črne do Solčave)

Ojstrica ima dva vrha. Današnja pot iz Korošice drži na zapadni vrh. Brez navora pa pridemo tudi na vzhodnega, po Kocbekovi poti, ki pripelje po Kocbekovem grebenu na vrh. Od tu se nam odpre pogled na manj znani, a za mene od Logarske mnogo lepši Robanov kot. Tudi to je ledeniško preoblikovana dolina Robanove Bele, katere beli prod daje videz ogromne bele reke. Dejansko je to hudournik, ki se le ob deževju napolni in takrat navadno izpodjeda Robanove senožeti in njive. Če hočemo ohraniti lepote te edinstvene dolinice, pohitimo z zavarovalnimi ukrepi!

Spustimo se sedaj po Kopinškovi poti na Škrbino — sedlo med Grofičko in Ojstrico. Pot je dobro zavarovana in zelo slikovita, saj drži najprej nad severno steno Ojstrice, potem pa se prevali preko severovzhodnega grebena na vzhodno steno, od koder imamo zopet lep pregled čez Robanov kot. Še razločneje kot z vrha, vidimo tu najvzornejšo planino v Savinjskih Alpah — Robanovo planino (897 m). Leži ob sklepu dolinskega dna, ki se tu pričinja rahlo dvigati proti vzhodni steni. Ima zidano kočico in hlev ter posebno poslopje, kjer je tudi soba za letoviščarje, v kateri prav udobno prenočiš. Nadzorujeta jo domača majerica in pastir, oz. volar. Ugodno bivanje na tej rajski planini še povečajo mlečni izdelki petih krav: predvsem kisló mleko, sir in maslo, kar vse je dobro znano tistim, ki jih pot zanese v ta prelepi kraj. Poleg krav-mlekaric, ki dajejo planini značaj mlečne planine, se pase še okrog deset glav jalovine, od srede junija do začetka septembra. V maju in septembru gospodarji tod okrog štirideset Robanovih ovac, ki jih čez polletje naženejo na Ute, kamor smo še namenjeni. Tudi na tej planini je dovolj odlične vode, saj nepropustna podlaga ni globoko. Edina pomanjkljivost te planine je razmeroma slaba insolacija, ker je globoko v dolini zakrita s stenami Ojstrice, Velikega vrha in Grofičke.

Od Škrbine zavije markirana pot čez Zgornjo Jamo na Klemenčjo Jamo, mi pa jo uberimo kar brez markacij po dobro razčlenjenem grebenu na Grofičko. Ta tura meji že na alpinistične podvige, saj je treba samostojno iskati prehode, kar še poveča užitek potovanja. Človek živi v neprestani napetosti in občutek negotovosti mu blaži občutke utrujenosti. Čez pol ure hoje pridemo na vrh, s katerega lahko zremo v Logarsko dolino ali v intimnejši Robanov kot. Nad vsem pa se dviga mogočna Ojstrica s severno in vzhodno steno.

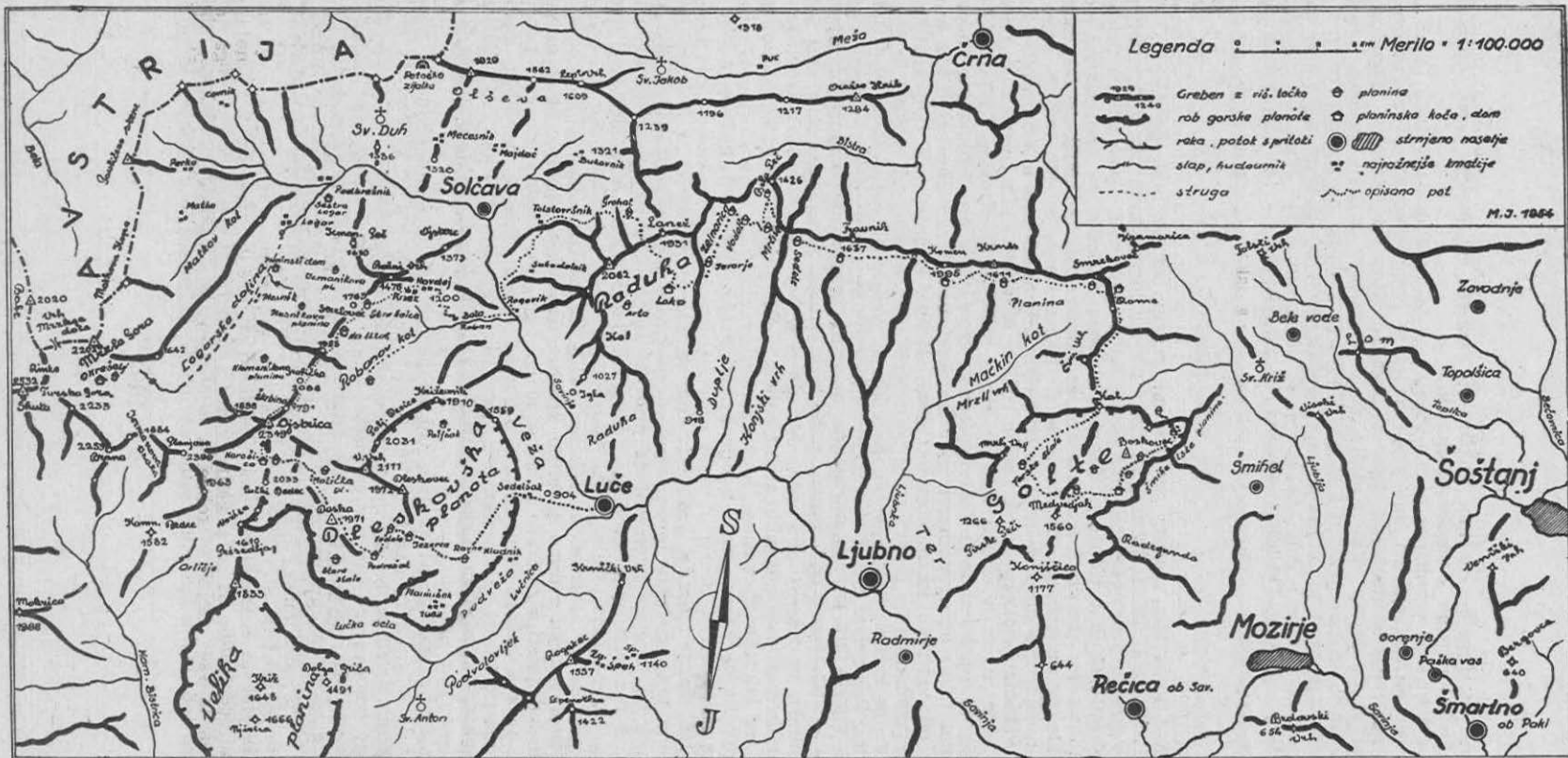
Z Grofičke ni težko priti na Ute, naslednji prav tako skalnati vrh brez poti, nekoliko porastel z borovci, ki služijo kot oprimki pri hoji in plezanju. Težave pa nastopijo, ko hočemo sestopiti iz Ut na Strelovec. Naravnost po grebenu ne gre kar tako brez osnovnih pripomočkov. Zato moramo nekoliko nazaj proti Grofički in v hudournik, ki drži proti Robanovi planini. Po njem se oprezno spustimo do roba gozda, oz. začetka melišča. Ob steni zasledimo stezo, ki nas privede do velikega odloma, pod katerim je stisnjeno malo zavetišče za pastirja. Tu se namreč pasejo Robanove ovce (štirideset po številu) in čez sto ovac Kneza in Havdeja brez stalnega nadzorstva. Le enkrat

na teden ali na deset dni se napoti kdo od domačih v ta labirint polj, zajed in grap, obraslih z ruševjem in redko travo v šopih. Če po naključju dobi pastirja nevihta, se lahko stisne v skromno zavetje v koči. Redko kje moremo najti tako idilično, na samem stoječo kočico, ki popotniku brez družbe še poveča občutek samote in zapuščenosti. Samo zvonkljanje ovčjih zvoncev te opozarja, da nisi edino živo bitje na skalnati gori. Tudi ovce imajo svoje zavetišče: nedaleč od tod pridemo do ogromne prepoke ali bolje okna, ki prereže greben v vsej širini poševno navzgor. Tu se redno zadržujejo bodisi, da se zaklonijo pred premočnimi sončnimi žarki opoldne ali pred nevšečnostmi hude ure. Ovčja stezica drži še naprej od tod, planinec pa mora zaviti na levo po razčlenjenem žlebu na greben ter po drugi strani navzdol in levo na pobočje Strelovca. Povsod je treba iskati najlažje prehode, pri čemer borovci na eni strani zelo olajšajo varnost, na drugi strani pa precej otežujejo hojo. Ves predel je poln planik in drugih redkih cvetic, saj je ta predel verjetno najmanj obiskan v Savinjskih Alpah. Ne bi bilo odveč, misliti na zavarovano pot direktno po grebenu od Strelovca do Škrbine. Potrebo po takšni poti začutimo posebno na vrhu Strelovca, ko se zopet bolj sproščeno ozremo po vseh velikanih okoli nas. Za Grofičko Ojstrica, nasproti Veliki vrh in Križevnik, tam glej okamenele valove Raduhe, pa mejni zid Olševe s Sv. Duhom v podnožju in na nasprotni strani Logarske doline — mogočno Mrzlo goro s svojim ploščatim vrhom. Tu na Strelovcu smo nekako v središču vseh teh vzhodno-savinjskih velikanov, saj imamo zbrane vse okoli sebe kot na važnem sestanku. In Strelovec? Ali ni bistveno drugačen kot sta Grofička in Ute? Tu ni več skalnatih poličk in previsov, ampak je skoraj do vrha pokrit s travnato odejo, redki macesni pa čuvajo rahlo prst pred usadi. Ta razlika je posledica druge kameninske podlage. Tu smo že zašli v škripljavce (werfen), ki iz Solčave preko Strelovca prehajajo v apneniške Ute in Grofičko.

Obilo ovac se pase po ostrem grebenu, medtem ko je v nižjem delu, ki je nekoliko bolj položen, planina Strehalca (1550 m). To je privatna Knezova planina, ki preživlja okrog štirinajst glav goveje živine, med njimi štiri mlekariče, katerih mleko se tu predeluje in ima zato planina značaj mlečne planine. Po vzorni urejenosti se lahko meri z Robanovo, kar je posebno značilno, če primerjamo ti dve planini in Ute s planinami v Logarski dolini. V Logarski vse zapuščeno, tukaj pa vse vzorno!? To je posledica ozkega dna Robanovega kota, njegovih strmih pobočij, manjših ploskev gozda in njiv. Robanov kot ne bi bil zmožen preživeti enako število kmetij kot Logarska dolina, če ne bi imel vzorne živinoreje.

Od planine drži dober kolovoz do Knezove kmetije in poleg nje stoječe Havdejeve domačije. Obe sta tipični samotni kmetiji, katerih osnovni princip je, da vse potrebno pridelata doma. Zato so samotne kmetije (običajno z zemljiško razdelitvijo na delce) velike, od daleč vzbujajo vtis celega zaselka. Ta oblika, ki se je tukajšnjemu terenu in gospodarskim razmeram v času svojega nastanka najbolj prilagodila, je v novem času naletela na težave. Današnji čas ne trpi več izoliranega gospodarstva. Razne uredbe okoli gozdnega gospodarstva močno majojo stoletne temelje samotnih kmetij, katerim je gozd zadnja rešilna bilka ob kakršni koli nesreči v gospodarstvu. Kljub temu so še danes ti predeli polni tihega, skromnega blagostanja, saj si ob trdem delu od jutra do večera ne prizadevajo za meščanskim ugodjem in modernim življenjskim standardom. A razvoj neusmiljeno terja svoje in počasi, a vztrajno načenja tudi te najtrdnjše trdnjave preteklosti. Vprašanje pa je, če se bo še kakšna gospodarska oblika bolje prilagodila tukajšnjim razmeram, kot se je ta, preizkušena v stoletnih borbah z naravo.

Čeprav ležita kmetiji na zelo strmem pobočju, imata neke prednosti, od katerih je najvažnejša daljša doba insolacije. Ko se v dolini Robanove Bele že dela mrak, obseva tu gori stare zidove rdeče, zahajajoče sonce. Zato posevki tu nič slabše ne uspevajo, nasprotno, varni so pred jutranjimi pozebami in marsikatero leto boljši od dolinskih. Obe kmetiji imata svojo »hidrocentralo«, ki jo poganja voda iz umetnega jezera, v katerega je speljana iz vse nablížje okolice. V vseh prostorih najdemo elektriko, ki prav

nič ne zaostaja za mestno. Takšne so razmere na malone vseh bogatejših samotnih kmetijah v solčavski okolici.

Od tu drži vozna pot mimo Vršnika v dolino Robanove Bele in ob njej do ceste ob Savinji. Tu smo prišli na mejo Savinjskih Alp v ožjem smislu, t. j. njihovega centralnega dela, ki sega od Kokre do Savinje. Zapadno od Kokre se Savinjske Alpe nadaljujejo v Storžičevi skupini, vzhodno od Savinje pa v Raduhi in od nje se nadaljujočem grebenu do Smrekovca in Golt. Poglejmo malo v ta, večinoma sredogorski svet, ki ni prav nič manj zanimiv od centralnega dela, za kar poskrbi romantičnost Raduhe, svojstvena geološka zgradba Travnika, Komna in Smrekovca — ter slikovitost Golt.

3. Raduha

Od Rogovilca, kamor pridemo po mostu čez Savinjo, gremo še nekaj minut po cesti proti Solčavi in nato po markirani poti na desno vkreber. Mimo kmeta Tolstovršnika drži pot v temne gozdove, skozi katere pridemo do planine Grohot (1460 m). Vse najboljše in najlepše za planšarstvo se je zbralo na tej planini: dober teren, še boljša geološka podlaga (škriljavec, pomešan z apnencem), dovolj vode in sočne trave, mnogo dobrih krav in zato mleka, lep razgled in idila ob prikupnih majericah s kitarami.

Planina Grohot je ena izmed redkih še ohranjenih servitutnih planin. Šest kmetov iz Sv. Duha ima tu svoje koče z majericami, ki predelujejo kravje mleko. Planina je državna last in kmetje plačajo odškodnino za pašo. Skupno je tu okrog petnajst krav in deset prašičev, ki se hranijo z mlečnimi odpadki. Takšna oblika ureditve planine je bila prej bolj razvita, a zaradi pomanjkanja delovne sile so se črede vedno bolj združevale in število koč se je krčilo. Tu pa se je, za čuda še vedno ohranila stara, servitutna pravica kmetov iz Sv. Duha, katerih kmetije se od tu dobro vidijo v podnožju Olševe. Ti isti kmetje gonijo ovce na Olševo nad kmetijami, kjer ni vode in slab teren ne dopušča paše težki živini. A tudi Grohot, »živ fosil« planšarske preteklosti, je načet, saj sta dve koči že zapuščeni, travnika ne urejujejo več in zaradi pomanjkanja delovne sile morajo majerice na jesenska dela ter tako predčasno zaključujejo pašo.

Težko se je posloviti od prelepega kraja, odličnega kislega mleka in brhke majerice.

Na Raduhu držita dve poti: ena se odcepi na desno, t. j. markirana plezalna pot, medtem ko se vzpne druga prav do severozapadne stene in ob njej na levo do znamenitega prehoda Durce. Od tu imamo zopet dober pregled čez vse nižje predele. Pod nami leži Grohot v veliki stari rečni strugi, katere voda je bila nekoč tako močna, da je odstranila apniški pokrov, uničila steno pri Durcah in odkrila škriljavce na Grohotu. Nedaleč od Grohota proti severu vidimo samotno kmetijo Bukovnik (1321 m), ki je najvišja slovenska kmetija tostran državne meje. Leži na izredno strmem pobočju tako, da pri košnji nujno rabijo drvarske dereze, ženske pa lahko grabijo le bosonoge. Orati se tu sploh ne more, plug zamenja motika. Trdo življenje je tu, kjer vsi moderni pripomočki odpovedo in so se zato najstarejše oblike obdelovanja nujno ohranile. Ima tudi svojo planino nad kmetijo (1500 m), ki je že skoraj popolnoma zarasla. Od nekdanjih dvajset glav živine se pasejo danes le štiri krave in dva vola. Posebnost te planine je v tem, da živina hodi vsak dan domov, kar je proti splošni definiciji planine. To je posledica izredno visoke lege kmetije in nizke relativne višine vrhov, kar nujno sili k takšni obliki planšarstva. Ista situacija je tudi v Matkovem kotu, ki ga vidimo za kmetijami pri Sv. Duhu. Tamkajšnja Zlamarca, Jevšec, Strma in Seče so vse planinski pašniki, največ petnajst do dvajset minut oddaljeni od visoko ležečih kmetij Covnika in Matka.

Splošen vtis o planšarstvu solčavske okolice je, da je paša tu vse premalo izkoriščena, kar posebno velja za Matkov kot. Temu so vzrok slabe prometne zveze za izvoz mlečnih produktov in zastarela predelava mleka. Povsod tod delajo še vedno samo »mohovt«, ki ga sušijo v hlebčke in pozimi

zribanega uživajo s smetano. Z dvigom kvalitete mlečnih produktov in poživitvijo tujkega prometa poleti in prav tako pozimi bi ti kraji lahko mnogo bolj izkoristili svoja skrita bogastva v dobri zemlji, sočni travi in zdravi živini, v senci bujnih gozdov.

Preko Durc se prevalimo na jugovzhodno pobočje Raduhe, kjer smo zopet na planšarskem področju pašniškega odseka lučke zadruge. Markirana pot drži po grebenu na vrh (2062 m), od koder vidimo naravnost v Robanov kot, na vzhodni del Dleskovške planote, pod nami na zapadu pa se med temnimi gozdovi stiska Solčava. Olševo in okolne kmetije imamo pred seboj kot na zemljevidu! Frav tako je lep pogled na našo pot čez Travnik, Komen in Smrekovec na planoto Golte. Onstran tega grebena že vidimo Koroško s Peco in Obirjem.

Desna polovica pobočja Raduhe, če gledamo z njenega vrha proti jugovzhodu, je področje zadružne ovčje Arte-planine (1575 m). Tu si med zadnjimi macesni in skalovjem išče hrano dve sto štiriinšestdeset ovac, dve kravi in dva žrebeta iz Karnice, Konjskega vrha in Raduhe pod nadzorstvom starega in izkušenega pastirja. Vode tu ni dovolj in si je treba pomagati s snegom.

Če pa gremo na levo po grebenu in sledimo markirani poti (Pot št. 1.), pridemo v področje prav tako zadružne planine Javorje (1600 m), največje v našem področju, saj pastir nadzoruje štiri sto ovac, volar pa osemdeset goved, štiriindvajset konj in prašičev. V svoje področje vključuje kot podružnico planino Loko (1450 m), ki leži v ledeniško preoblikovani suhi strugi, v popolnoma isti situaciji, kot smo jo opisali pri Vodolah na Dleskovski planoti; ob močvirni kotanji se še danes vidijo ostanki koče. Nekoliko višje stoji prijazna planinska koča na Loki, ki posebno pozimi pride do veljave. Nekaj minut od tod proti severovzhodu pripelje pot v središče Javorja, kjer so poleg koče in luže še ogradi za številno živino. Zanimivo je, da je jezero tu naravnega izvora, saj škriljavec gleda marsikje na površju. Odkrila ga je močna erozija preteklih dob, ki je prvotno planoto že popolnoma spremenila v pobočje. Malo planote se je še ohranilo nad kočo na Jelovniku.

4. Od Raduhe do Smrekovca

Pot drži skoraj vodoravno po pobočju naprej proti severovzhodu mimo Zelnarice, z zanimivo lego stare koče v skalovju, na levi strani poti. Nedaleč od tod se pot strmo spusti navzdol v gozd, skozi katerega pridemo do planine Vodol (1315 m), podružnice naslednje zadružne planine Mrčiša. Mimo številnih ostankov koč in nove drvarske koče jo mahmemo desno od markirane poti do glavne mrčiške koče (1265 m). Leži v obsežni strugi Duplje, ki deli Raduho od sosednega Travnika, razprostirajoč se od vrha grebena do doline Savinje. Obenem je tu geološka meja med apnencem in andezitnim grohom, med vzhodno alpsko apniško ploščo in področjem vulkanov iz miocenske dobe.

Lepo urejena koča je spričevalo dobrega pastirja, ki na vsem področju pase dvaintrideset goved (pet krav) in petnajst konj iz Konjskega vrha. Prav rad ti postreže s sirom in kislim mlekom ter pove kaj zanimivega. V prejšnjih časih je vsak kmet imel svojo čredo ovac, ki so odločno prevladovala po pomenu pred govejo živino. Dajale so volno za domače potrebe, saj so si obleke in ostalo blago sami tkali v zimskih dnevih. Vse gospodarstvo je tedaj bilo kar se da avtarkično, le potreba po žitu in soli jih je nekoliko vezala z zunanjim svetom. Mesni in mlečni izdelki so bili poglavitna hrana. Z avtomobilskim prometom, z zgraditvijo ceste in novim gospodarskim sistemom sploh se je tudi v teh zatišnih krajih marsikaj spremenilo. Ovčereja je (kot povsod pri nas) nazadovala, goveja jalovina je pridobila na pomenu. Ljudje so odhajali na delo v dolino in zato primanjkuje delovne sile na planini. Posledica tega je, da se črede vedno bolj združujejo, da se s tem zmanjšuje potreba po pastirjih, prazne koče pa propadajo. Na Vodolu je n. pr. bilo sedem koč, danes pa ni nobene, nešteto nekdanjih samostojnih planin pa je padlo na stopnjo podružnice.

Ob strugi Dupljaka navzgor pridemo do zelo lepe privatne planine Bela peč (1345 m), ki predstavlja sedlo nad izvirom nekdanj mnogo aktivnejšega potoka. Leži na apnencu, zato je še lepo ohranjena ravnina in rahlo valoviti pašniki dajejo odlično pašo štiriindvajsetim glavam jalovine in šestim konjem brez nadzorstva. Lastnik Knez prebiva globoko onstran grebena na Koroškem v dolini Bistre in hodi vsak teden solit in pregledat svojo in tujo, v pašo vzeto živino. Poleg razpadlih korit stoji temelj med vojno požgane kočice. Vse to in brezkoristno grmovje kliče po obnovi in ureditvi zelo dobre planine. Ozrmo se še malo na Koroško proti Peci, ki nam stoji nasproti in krenimo naprej po dobro markirani poti po grebenu. Kmalu pridemo iz apniških tal na področje s temnozelenim, mestoma vijoličastim peskom in debelo rodovitno prstjo, ki nas bo spremljala do Golt. Na desni strani vidimo še eno podružno planino Mrčiša, t. j. planina Sedlc (1420 m). Že od daleč vidimo golo tramovje, ki nemo štrli v nebo in molče trobenta o svoji usodi. Ne dolgo zatem se znajdemo v temnem gozdu z visokimi, vitkimi smrekami.

Naslednja jasa, na katero naletimo, je planina Veliki Travnik, ki tvori z nekoliko nižjo ležečo planino-Mali Travnik — eno celoto. Ime ima po istoimenem vrhu (1590 m), na katerega se naslanja. Medtem ko so združne planine na Dleskovski planoti in Raduhi pripadale zadrugi v Lučaň, pripada ta in sosedna planina Komen zadrugi v Ljubnem. Preživi trideset goved in osemnajst konj kmetov iz Ljubnega in Sv. Primoža pod nadzorstvom pastirja, ki ima kočico na Malem Travniku.

Pot drži zopet skozi gozdove, ki se menjavajo z manjšimi jasami. Hoja je prav udobna, le malo se vzpenjamo in zopet spuščamo, sledeč venomer širokemu grebenu iz andezita. Tu in tam se nam odpre razgled na Koroško skozi veje gostih smrek, s katerimi je poraslo vse severno in v veliki meri tudi južno pobočje grebena. Na eni izmed jas stoji značilno znamenje. Tod mimo namreč drži važna starodavna pot iz doline Savinje na Koroško v Črno, podobno kot čez Duplje pot v dolino zgornje Bistre. Približno dve uri hoda od Travnika rabimo do najvišjega vrha v tem območju in naslednje ovčje planine Komen. Ime je prav značilno in posledica dejstva, da nikjer drugje ne prihaja andezitna skalnata podlaga na površje. Zato je ta vrh še posebno zanimiv, saj smo domala povsod na Slovenskem navajeni belih apniških skal. Tu pa lahko opazujemo temnozeleno, drugače razpadajoče stene, ki z zeleno barvo trave izžarevajo neko svojevrstnost — apnenca vajenim očem. Napačno bi bilo misliti, da je zaradi tega pokrajina pusta. Nasprotno! Treba je samo iti nekoliko nižje v gozdove, kjer preko temnozelenih, z mahom poraslih pragov skačejo srebrni valovi hudournikov. Nešteto brzic nudi tu prav svojevrstne prizore.

Pot nas pripelje najprej do nove, še ne povsem urejene kočice ob studencu, ki bo dobro služila tukajšnjemu pastirju. To bajtico bi bilo dobro preurediti v planinsko zavetišče za zimske mesece, ko je pot od Rome do Loke v enem dnevu skoraj nemogoča.

Od tod se dvignemo po strmi poti skozi redki gozd na malo planotico, kjer je idilična kapelica in vrh Komna (1695 m). Od tu se prav lepo razgledam po vseh prehojenih predelih in še posebno na koroško stran. Iz premljevanja nas zdrami trop ovac s svojim prijetnim zvončkljanjem in stari pastir, z zgrbančenim licem in zakrivljeno palico. Tri sto belih varovank ima pod svojo oblastjo in veliko mora obhoditi na dan, da ne zaidejo v nevarna področja z neograjene planine.

Sedaj že nismo več daleč od Smrekovca in pod njim ležeče kočice na Romi. Pot se vleče po odprtih, obsežnih travnikih mimo Krnesa, kjer se pase nekaj koroške goveje živine. Vse to področje je iz andezita, ki je bolj odporen kot groh in je zato površinska voda urezala v njem širok, ovalen greben, na katerem so zelo dobri reliefni pogoji za planine. Ves ta greben bi se dal še bolj izkrciti in izboljšati. Tu bi lahko nastalo na ta način obsežno planšarsko področje ljubenskega in onkraj grebena — koroškega področja. K temu lahko največ pripomore združna planina Smrekovec, ki je last Pašniškega odseka šoštanjanske Kmetijske zadruge. (Konec prihodnjic)

zaletavosti, ujele v past. Odvreči sem moral svojo popotno palico in po vseh pravih plezalne tehnike prelisičiti previsek, da sem mogel zopet dalje. Seveda bi bil lahko poiskal lažji prehod levo ali desno, toda tega običajno ne poskušam, dokler nisem izkoristil vseh možnosti pred sabo.

(Se nadaljuje)

Vlado Fajgelj:

OD OJSTRICE DO BOSKOVCA

(Konec)

5. Golte

Od koč na Romi pod Smrekovcem ni več daleč do Golt, ali po turistično Mozirske planine. Pot do tja drži preko grebena Črnega in Vranjega vrha, ki sta iz mehkejšega groha. Zato sta bolj znižana in priostrena, planine pa se stiskajo v gozdovih na pobočju. Na koncu se greben strmo konča v sedlu Kal (1325 m), kjer se stikajo poti iz Ljubnega in Šoštanja. Tu je jasno izražena geološka meja med zelenim grohom — »rženim kamnom« in »kuglastim« apnencem, po katerem se strmo dvigamo na planoto. Vedno bolj se nam širi obzorje, zlasti na severno stran, kjer lahko dobro pregledamo prehojeno pot. Pod glavnim grebenom Komna vidimo celo vrsto samotnih kmetij, od katerih ima vsaka v gozdu nad seboj svojo planino. To so »požarne« planine — »živina se pase na požarjih« t. j. požganem gozdu. Ta najprimitivnejša oblika gospodarenja se je tam ohranila zato, ker gozd in grmovje na tamkajšnji rodovitni podlagi hitro raste. Približno vsakih pet let en del požgo in zasejejo rž, ki zelo dobro obrodi. Naslednja leta pa pasejo na novem pašniku. Ta oblika je omejena le na grohova tla. Nekoliko podobna oblika je »belenje« na Šmihelskih planinah (Golte), kjer smreke olupijo (obelijo) in z odpadlo škorjo pognojijo novo nastali pašnik.

Pot se enakomerno dviga proti robu apniške planote, za katero veljajo podobne zakonitosti kot za Dleskovško planoto: kras, suhe struge, vrtače, pomanjkanje vode in velike, običajno najlepše skupne planine. Pol ure strmega hoda rabimo do roba planote, preko katerega se prevalimo v največjo suho strugo, ki vso planoto razdeli v dva dela. Tu so Zagradiške stale, del velike Hleviške planine, kjer se pase dvaintrideset volov. Steza drži pod kočo po dnu struge ob številnih vrtačah, mimo velikega brezna Ledenice in manjših kraških vdolbin. Preko izrazitega roba se struga prevali v veliko vrtačo, ki ima že poteze uvale, s številnimi zapuščenimi kočami in hlevi. Tu smo na Kebrovem stanu — drugem središču Hleviške planine, ki zajema večino jugozapadne polovice planote. V tem delu se pase sedeminštirideset volov in trinajst konj iz Radegunde. Poleg tega je raztreseno po vsej planini dve sto ovac — brez nadzorstva. Še danes vedo povedati pastirji, kako se je nekoč paslo tukaj do dve sto volov in sedem sto ovc. Tedaj je imel še vsak lastnik svojo tropo ovac, goveda pa so vedno pasli skupno. S propadom ovac propadajo tudi številne kočice. Planina ima srenjsko ureditev, ki je poleg servitutne najstarejša oblika ureditve skupne planine s pašniškim odborom pod vodstvom načelnika. Planina je razdeljena na deleže po tem, koliko so upravičenci prispevali pri odkupu zemljišča ob agrarni reformi leta 1868. Razdeljena je na štiriintrideset delov. En del (dvanajst johov) prepase dve do tri glave goveje živine ali dvajset ovac. V tem razmerju pošiljajo kmetje živino na praktično nerazdeljeno skupno planino. Vsako leto je določen eden izmed upravičencev za stanarja, ki skrbi za pravilno poslovanje na planini in hrani pastirja vse leto. Kdor ima več deležev in s tem več živine, pride večkrat na vrsto za stanarja. Zanimivo je, da vedo že za petnajst let naprej, kdo pride na vrsto.

Od Kebrovega stana proti severozapadu mimo Gostiških Lok, kjer je nekaj zapuščenih koč, ki še pripadajo k Hleviški planini, pridemo do ljubenske zadrudne planine Terske stale (1440 m, ali tudi Stare stane imenovane) z veliko novo kočjo. Tu najdemo šestdeset goved in dvanajst konj iz Radmirja, Ljubnega in Podtera. Planina je zelo lepa, s krasnim razgledom na Savinjske Alpe in vse obravnavano področje. Proti jugozapadu pridemo do privatne Medvedjaške planine (1525 m) pod znanim vrhom Medvedjakom, ki je priljubljena razgledna točka številnih izletnikov. Od tod se lahko razgledamo po vsej prelepi Savinjski dolini od Celja do Ojstrice, na severu do Pohorja in na jugu do prijaznih Zasavskih hribov.

Z Medvedjaka se spustimo v suho strugo Trnave in preko nje proti severovzhodu do Mozirske kočje (1335 m). Severovzhodno od nje se dviga bolj ohranjena planota Šmihelskih planin. Tudi to je bila nekoč skupna planina, ki pa je kmalu po odkupu 1866. leta — bila tudi dejansko razdeljena. Zaradi pomanjkanja delovne sile in slabega gospodarjenja so nekatere povsem zarasle z gozdom, ki tu zelo hitro raste. Poleg takšnih najdemo nekaj lepše urejenih kot so Verbučka, Rastočka, Potočka, Pleška in Konečka. Razen Verbučke so danes vse brez pastirja. Živino nadzorujejo domači otroci, saj do planine ni daleč. Prav prijetni so sprehodi po teh planinah, od koder se lepo vidi na zelene šmihelske griče, med katerimi se stiskajo raztresene kmetije.

Na Mozirskih planinah dobro vidimo škodljivost deljenja in drobljenja skupnih pašnikov. Morda bolj kot kjer koli drugje se kažejo tukaj prednosti skupnih bodisi zadrudnih ali srenjskih planin.

Tako smo prehodili celotno področje nekdanje Savinjske podružnice SPD ali današnjega PD Celje. Ali ni področje zanimivo s prirodnega in kulturnega stališča? Del slovenske zemlje je, ki je vsa kot en sam park, poln lepote in zanimivosti za tistega, ki hoče in ume čitati nemo knjigo prirode, ki ima smisel za njeno lepoto in človekovo borbo z njo; in ravno tega manjka danes mladim planincem in še bolj alpinistom. Stene in vrhovi so le del gorske narave, le del njene lepote. Kdor pa spozna tudi travnike, gozdove, živali in rastline ter med vsem stoječega človeka — gorjanca, temu postanejo gore še lepše in še raje se bo zatekal k njim ob vsakem letnem času. Tedaj mu ne bodo lepe samo v plezalni in smučarski sezoni. Svoj mik bodo dobile tudi v megleni jeseni, ko pastirji iščejo izgubljeno živino in v prebujajoči se pomladi, ko prvi teloh vabi ovce iz toplih hlevov.

